

Læseegnist i iPad'ens skær

Børn med negative læseerfaringer kan få store oplevelser og blive bedre læsere, når litteraturen er digital med lyd og bevægelse.

**Af Ayoë Quist
Henkel og Alice
Bonde Nissen**

Ni drenge fra Sunds Skoles specialklasse (SPB) sidder omkring et bord med hver sin iPad. De hører deres lærer læse op af den multimodale og interaktive børneroman *Tavs* samtidig med, at de læser med i teksten.

Drengene er koncentrerede og fokuserede og lever sig intenst ind i teksten. De bliver overraskede, griner spontant og taler sammen om teksten. De bladrer på den orange pil på sammen tid, hvilket intensiverer lydsiden af teksten.

Usædvanligt og bemærkelsesværdigt

Da de i slutningen af anden lektion kommer til den sidste side, udbryder en af drengene:

- Åhhh bare en lille orange pil mere...
- En anden siger:
- Jeg har bare lyst til at fortsætte.

Det er usædvanligt og bemærkelsesværdigt, at drengene kan sidde i to lektioner uden pause og læse, da de normalt har brug for mange variationer og afbræk i undervisningen – typisk efter 15-20 minutter i den daglige undervisning, ifølge klassens

Drengene fra Sunds Skoles specialklasse er koncentrerede og fokuserede og lever sig intenst ind i teksten, når de hører deres lærer læse op af romanen Tavs samtidig med, at de selv læser med.

to lærere Susanne Nielsen og Niels Erik Bilde.

Klassen er en af de tolv klasser, der deltager i projektet *Litteraturlæsning med nye medier – fra e-bog til i-bog*, hvor papirbogen *Tavs* af Camilla Hübbe og Rasmus Meisler i en brugerdreven proces udvikles procesuelt til en digital børneroman.

Projektet er støttet af Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker og er et samarbejde mellem Kommunernes Skolebiblioteksforening, Høst & Søn og VIA UC.

En måned efter, at SPB har læst og arbejdet med *Tavs*, kommer forfatteren på besøg i klassen for at høre om børnenes læseproces og tanker om den videre udvikling af i-bogen.

Falder i ét med bogen

Her er det igen værdt at bemærke, at drengene meget detaljeret og engageret gengiver deres læseproces, oplevelser med og tanker om teksten.

- Jeg faldt rigtig meget ind i bogen. Det har jeg rent faktisk aldrig gjort med en bog før. For jeg har ikke været og er heller ikke den bedste læser, fortæller en af drengene.

- Jeg føler, jeg faktisk er med i bogen, fortæller en anden.

Drengenes intense indlevelse og positive litteraturoplevelse i læsningen af *Tavs* bliver befordret af tre elementer:

For det første af *Tavs* som skønlitterært værk, der i en mangainspireret fortælleform med genreindslag fra bl.a. gys og humor fortæller en medrivende fortælling om en dreng, der har mistet sin tvillingebror.

For det andet af i-bogsformatets multimodalitet, hvor skrift, musik, lydkulisser, stillbilleder, levende billeder og verbalsprog kombineres, og af interaktivitet, hvor læseren af og til f.eks. skal røre ved teksten for at drive fortællingen videre.

Og for det tredje på grund af mediet: At drengene læser på skærm. Som en af dem formulerer det:

- Jeg er ikke sådan en, der læser helt vildt meget. I hvert fald ikke i bøger, men på computer...

Anderledes læseproces

Citatet peger på det, vi også har kunnet iagttage, nemlig at læseprocessen er anderledes, når den foregår på skærm, og den fordrer en anden opmærksomhed af læseren.

En af de førende forskere i elektronisk litteratur, Kathrine Hayles, mener, at læseren kan have to indstillinger i mødet med tekster: Dyb opmærksomhed og hyperopmærksomhed.

Den dybe opmærksomhed er kendetegnet ved fokuseret og fordybet læsning, hvor læseren koncentrerer sig om et objekt.

Hyperopmærksomheden er kendetegnet ved, at opmærksomheden rettes mod flere ting samtidig, en orientering imod flere informationsstrømme og en mere nytterettet læsning.

At læse *Tavs* på skærm fordrer begge former for opmærksomhed. På den ene

side skal læseren koncentrere sig om den fremadskridende fortælling og fordybe sig i dens æstetiske univers, på den anden side skal læseren orientere sig imellem de forskellige multimodale sanseappeller og udføre små opgaver for at drive fortællingen videre.

Er blevet bedre læsere

Med andre ord tager *Tavs* udgangspunkt i nogle læsekompetencer, børnene besidder, og i-bogen kan måske dermed være med til at udvikle dem som læsere i vores medialiserede kultur. Som en af drengene siger om læseprocessen:

- Jeg forstår mere ved at læse på iPad. Jeg er bedre til at læse på computer og lever mig mere ind i den. Det kommer mere ind i hovedet og kører rundt.

Tavs synes i særlig høj grad at initiere læseprocessen hos traditionelt udgrænsede læsere eller børn med negative erfaringer som læsere. Det har vi kunnet iagttage

Læsning af TAVS på skærm kræver ud over fordybelse i selve fortællingen, at man skal orientere sig imellem forskellige multimodale sanseappeller og udføre små opgaver for at drive fortællingen videre.

Bevægelserne og lydene gør alt for drengene – efter det første møde med i-bogen, hvor den bliver læst højt i klassen og de læser sammen, læser de individuelt og begynder på litteraturarbejde.

generelt i klasserne og særligt eksplicit i SPB.

I denne klasse er tre af de ni drenge efter egne og lærernes udsagn blevet bedre læsere og har ændret deres læsevaner, så de efter arbejdet med *Tavs* definerer sig selv som læsere. De har taget den positive læseoplevelse med sig, når de nu læser papirbåret litteratur.

Traditionelt udgrænsende læsere oplever en høj grad af mestring, når de læser og arbejder med *Tavs*.

Det skyldes ud over de nævnte aspekter i høj grad multimodalitetens forskelligrettede sanseappeller, f.eks. når en af drengene, der ifølge læreren læser monotomt og overvejende afkodende, selv forklarer:

- Jeg har svært ved at læse, men med lydene forstår jeg det bedre.

Bevægelse og lyd gør alt

Læreren, Susanne Nielsen, bekræfter elevens udsagn og understreger:

- Bevægelserne og lydene gør alt for drengene.

Erfaringen af mestring kommer også af, at den skriftbårne tekst på mange opslag i *Tavs* er inddelt i mindre tekstrammer, som fremkommer successivt på siden. På den måde bliver læseren fastholdt i læse- og orienteringsprocessen.

Endelig spiller også den didaktiske rammesætning ind på drengenes positive og engagerende læseproces: I det første møde med i-bogen bliver den læst højt, og de læser sammen, stopper op og taler om teksten efter hvert kapitel, hvorefter de læser individuelt og begynder på litteraturarbejde.

At læse er dermed ikke kun et individuelt og kognitivt anliggende, men indlejres i en social praksis i klasserummet, hvor læseoplevelse og antagelser om teksten kvalificeres gennem samtale.